

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs XV. Vtrum scientia Dei sit variabilis. artic. 15.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

transgredienda praecepta, sed quia Deo repugnat id permittere, cum infinitaque Verbi diuini bonitate peccare pugnat, etiam per naturam assumptam, atque adeo Deum id permittere: quare ad diuinam prouidentiam pertinebat, ita res disponere, ut seruata in Christo libertate quae ad meritum & fines explicatos necessaria erat, omnino non peccaret, quod & factum est. Inde etiam in sensu composito, iuxta ea quae in responsione ad praecedens argumentum dicta sunt, non poterat Christus peccare, quoniam erat supremus confirmatorum in gratia, & bono per longè excellentiora dona & subsidia, quam sanctissima ipsius mater: in sensu autem composito contradictionem implicat, confirmatum in gratia & bono peccare, licet non in sensu diuiso, ac simpliciter, quoniam si peccaturus esset ut nihil impediens donis potest, neque Deus praesciret eum cum eis donis pro sua libertate non peccaturum, neque proinde rationem haberet confirmati in gratia & bono, ut in responsione ad praecedens argumentum explicatum est. Si verò Christus spectetur quatenus erat viator, & gloria animae ad fines explicatos suspendebatur, ne libertatem auferret à Christo ad transgredienda praecepta, sicut eam auferret à ceteris beatis, qui simul non sunt viatores, & spectetur quatenus maxima cum difficultate, ac tristitia mortem subibat, & laboriosa, ac difficilia alia opera in salutem generis humani exercebat, ut probant illud Lucae 12. cap. *Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor, vsque dum perficiatur. Et illud Math. 26. Coepit contristari & moerere esse: (Marcus ait, Coepit pauere & tædere) & ait illis, Tristis est anima mea vsque ad mortem, sustinete hic & vigilate mecum. Et procidit in faciem suam orans & dicens, Pater mi si possibile est, transeat à me calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu, tantaque fuit agonia eius & tristitia, ut factus fuerit sudor eius sicut gutta sanguinis decurrentis in terram, ut Lucas ait cap. 22. Probant item illud ad Hebr. 4. *Non enim habemus pontificem, qui non possit comparari infirmitatibus nostris, tentatum per omnia pro similitudine (id est, ac si esset vnus ex nobis) absque peccato, & illud Math. 27. Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me: si, inquam, hoc modo Christus spectetur, sanè, nihil impediens capitibus aliis, quae commemorata sunt, libertatem re ipsa habebat ad non faciendum ea, quae facere ex praecepto tenebatur, certus tamen quòd, repugnante etiam validissime ipsius natura, ea omnia planissime ac perfectissime pro sua libertate esset implendum, suffultusque ad id potentissimis donis, ac praesidiis. Quòd fit, ut mors Christi, non spontanea, sed & liberrima fuerit libertate contradictionis, aut etiam contrarietatis, simulque fuerit illi praecepta, neque vnum eum altero pugnet. Vtrumque autem docuit Christus Ioan. 10. dicens, *Propterea à me diligit pater, quia ego pono animam meam. Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso. Potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi à Patre meo. Fit etiam, ut laboriosissima, ac difficillima fuerit, natura Christi eam quam maxime exhorrescente, ut ex testimoniis citatis constat, atque ex illo ad Romanos 15. *Etenim Christus sibi non placuit, sed sicut scriptum est, impropria impropertium tibi ceciderunt super me, & nihilominus propter dona ac subsidia, quibus Christus fulciebatur, incredibilisque caritatis magnitudinem ac feruorem qua Deum & proximos prosequeretur, fuerit simul promptissima, iuxta illud Matth. 26. *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma, atque illud Psal. 18. *Exultauit ut gigas ad currendam viam, laborum feclitiae passionis, ac mortis, qua eam finiuit.******

Mors Christi non solum spontanea, sed etià libera ac praecepta illi fuit.

A Fit denique, ut Christi mors, ceteraque ipsius opera omni ex parte fuerint perfectissima & consummatissima, qualia tum in nostrum commodum & exemplum, tum etiam in summam ipsius laudem & honorem, talem ac tantum decebant redemptorem.

Ad argumentum ergo in forma negandum est Christi actus, etiam cum, quo Patris impleuit praeceptum de genere humano morte sua redimendo, per auxilium ita ex se efficax fuisse à Deo praefinito, quasi in praesentia eius auxilij integrum non fuerit Christo illos non elicere, nihil tali auxilio impediens: id enim esset libertatem auferre à Christo in momento temporis, quo illos eliciebat, & subinde meritum. Ad probationem verò iam explicatum est, non quidem ex capite efficaciae auxilij, sed ex duobus aliis capitibus in sensu composito non potuisse Christum peccare, nec subinde non elicere eos actus, idque libertatem in sensu diuiso, ac simpliciter non tollere à Christo, ut eos actus posset non elicere in eo ipso instanti, in quo eos elicit. Reliqua autem, quae in eo argumento subiunguntur, satis ex dictis constat non probare, concedendas esse Dei praefinitiones per auxilium ex se efficax: quoniam tale auxilium simpliciter tollit libertatem ab arbitrio eius, cui impenderetur, in instanti in quo eliceret actum: neque sensus diuisus qualis à constituentibus eiusmodi praefinitiones intelligitur, relinquit libertatem in eo arbitrio, quod auxilio ex se efficaci iuuaretur, sed solum ponit libertatem in Deo ad auxilium illud concedendum aut non concedendum, atque adeo ad efficiendum ut arbitrium eliciat, aut non eliciat talem actum, ut supra explicatum fuit: non sic autem habet sensus diuisus, qui distinguitur contra sensum compositum, in quo Christus ex illis aliis duobus capitibus non poterat peccare, neque desinere elicere actum, ad quem ex praecepto tenebatur, ut à nobis explicatum est.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Deus cognoscat enunciabilia.

CONCLUSIO affirmat, & est certa, ut constat ex illo psalmi 93. *Dominus scit cogitationes hominum, atque adeo enunciaciones, quas cogitando efformant.*

Nomine namque, enunciabilem, enunciaciones intelligit hoc loco D. Thomas. Non tamen cognoscit eas Deus componendo, aut diuidendo, sed simplicissimo intuitu veritatem, aut falsitatem cuiusque earum contuendo, & penetrando.

ARTICVLVS XV.

Vtrum scientia Dei sit variabilis.

DIFFICULTAS huius quaestionis non est circa scientiam Dei naturalem, de qua art. 13. disp. 14. & 16. dictum est.

Neque item de illa media inter scientiam liberam, & merè naturalem, de qua disp. 17. & 18. dictum est. Vtraque enim antecedit actum liberum voluntatis diuinæ, atque in Dei potestate neque est, neque ex aternitate fuit, aliud per eiusmodi scientias scire, aut plura, vel pauciora, quam sciuerit, ut ex dictis eisdem in locis constat. Difficultas ergo solum est, circa scientiam liberam contingentium futurorum, quae determinationem liberam voluntatis

ris diuina consequitur. Et quidem si de complexio-
nibus contingentibus, tam posituius quam negatiuis,
sit sermo, illud obiter adnotauerim. Quauis ex ater-
nitate fuerit in potestate Dei scire, qualdam potius,
quam alias, futuras esse veras, non tamen potuisse
scire plures futuras esse veras, aut futuras esse falsas,
quam re ipsa sciuerit. Ratio est, quoniam quotquot
complexiones cognosceret futuras esse veras, totidem
eisdem contradicentes necesse erat cognoscere
futuras esse falsas: & e contrario, quotquot cogno-
sceret futuras esse falsas, totidem contradicentes ne-
cesse erat cognoscere futuras esse veras: quare cum
nulla sit complexio contingens, vel comparatione
potentia diuina, vel comparatione quarumcumque
causarum secundarum, quae à Deo possunt emanare,
cui non contradicat complexio etiam contingens,
consequens est, vt semper dimidiam partem comple-
xionum omnium contingentium agnouerit futu-
ram veram, & alteram dimidiam futuram falsam.
Quòd si solum sit sermo de complexionibus con-
tingentibus posituius, tunc sicut ex aternitate potuit
statuere creare plures vel pauciores res, ita potuit
praescire plures vel pauciores complexiones contin-
gentes esse futuras.

Peri affir-
mari quod
sciatur.

Secundò

His constitutis, quòd in Dei scientiam cadere
possit variatio suaderi potest, primò. Quoniam, ante-
quam Christus nasceretur, sciebat Deus Christum
nascurum: modò autem iam id non scit, alias scit
& falsum: ergo scientia Dei variata est.

Secundò, nullum absurdum sequitur, si Deus de
nouo velit esse complexionem aliquam contingen-
tem, quam antea non volebat, aut non velit, quam
antea volebat, & consequenter, si sciat futuram esse,
quae antea non sciebat, aut nesciat, quam antea scie-
bat: ergo scientia Dei variari potest. Consequentia
manifesta est: antecedens verò probatur. Quoniam si
aliquid esset absurdum, maximè quia sequeretur
Deum mutari, quòd fidei, naturaeque diuinae repu-
gnat, id verò minimè sequi probabitur facile, si ponamus
volitionem, qua Deus vult creaturam aliquam
esse, solum addere, supra nudam volitionem Dei, re-
spectum rationis ad talem creaturam. Si namque ali-
quid reale adderet, vtique, si Deus ex aternitate nul-
lam creaturam voluisset creare, vt potuit, caruisset re,
aut ratione formali reali, qua modò habet, imò tot
rationibus realibus, quot sunt creaturae, quas noluit
creare, velle autem potuit, quibuscum comparabitur
tamquam potentia cum actibus realibus, per quas
actuati ac informari potuit, quae omnia pugnant
apertè cum natura diuina. Quare omnino affirman-
dum est, neque volitionem, neque scientiam, quam
Deus de creatura aliqua habeat, aliquid addere supra
volitionem & scientiam, qua se ipsum esse vult &
cognoscit, praeter respectum rationis cognoscentis
ad cognitum, & volentis ad volitum. Hoc posito, osten-
do non sequi illud absurdum de quo agebamus, in
hunc modum. Ex eo, quòd Deus de nouo velit, &
sciat complexionem, qua antea nec volebat, nec scie-
bat, vel nec velit, nec sciat, qua antea volebat, & scie-
bat, solum sequitur aduenisse ei, aut abcessisse ab eo
respectum rationis: sed ex eo quòd adueniat Deo re-
spectus rationis ad aliquam creaturam, aut ab eo re-
cedat, non sequitur Deum mutari: tum quia additio
respectus rationis, imò etiam realis, non sufficit ad
mutationem: albedini namque praexistenti, sine vlla
ipsius mutatione, aduenit similitudo comparatione
albedinis, quae de nouo producit: tum etiam, quia
Deum ex tempore consequuntur respectus dominij,
& causae comparatione creaturarum absque vlla ip-
sius Dei mutatione: ergo ex eo quòd Deus velit, &

Voluntati Dei
quod ad
creaturam
immutetur
quod addit
voluntati
diuinae.

A sciat complexionem, quam antea nec volebat, nec
sciebat, vel neque velit, neque sciat quam antea vo-
lebat & sciebat, Deum mutari non concluditur.

Pro solutione primi argumenti sciendum est,
Deum nullam omnino mente sua formare enuncia-
tionem, sed ea, quae nos variis enunciationibus concipimus,
ac significamus simplicissimo intuitu abs-
que vlla compositione & diuisione intueri. Simplicis-
simo enim intuitu videri nunc, viditque ex aterni-
tate natiuitatem Christi habere rationem presen-
tis, comparatione temporis in quo fuit, futurae com-
paratione totius temporis antecedentis, & praeterita
comparatione sequentis, enunciationemque hanc,
Christus nascitur, esse falsam, si ante, vel post tempus
natiuitatis proferretur, esse autem veram pro tem-
pore ipso natiuitatis: Idemque intuitus diuinus eod-
dem modo se habens perseverabit in aeternum. Cum
verò haec eadem non solum de rebus per enuncia-
tiones significatis, sed etiam de enunciationibus ipsis
doceat D. Thomas q. 2. de veritate art. 13. in respon-
sione ad 7. nescio cur hoc loco in responsione ad
tertium asseruerit, concedendum esse, Deum non scire
modo, quicquid antea sciuit, sicut enunciatibus, hoc
est, de enunciationibus ipsis, sit sermo: quem sequuntur,
Caietanus hoc loco, & quidam alij. Etenim sicut
Deus simplicissimo intuitu semper eodem modo
conspicit mutationes omnes contrarias, quae in re-
bus ipsis comparatione diuersorum temporum sunt
ita eo ipso intuitu variationem enunciationum, transi-
tiumve earum à veritate in falsitatem, & à falsitate
in veritatem comparatione diuersorum temporum
semper eodem modo intuetur. Quare quamuis forte
D. Thomas idem hoc loco voluerit, modus tamen
ille loquendi, qui pijs aures offendere videtur, cau-
endus erit, affirmandumque constanter est, Deum
semper eodem modo scire quamcumque enuncia-
tionem semel sciuit.

Deus intelli-
gendo nō for-
mas enuncia-
tiones, nec
plura vno
tē pore scit,
quā am alio.

Ad primum ergo argumentum, si sensus maio-
ris sit, ante natum Christum ita Deum sciuisse Chri-
stum nasciturum, quasi habuerit iudicium comple-
xum, quòd Christus nasceretur, neganda est: neque
enim eo modo iudicatis Deus veritates rerum, vt di-
ctum est. Si verò sit sensus, ita sciuisse Christum na-
sciturum, quòd simplici illo intuitu conspiciebat, ac
iudicabat natiuitatem Christi futuram comparatio-
ne temporis in quo non dandum erat natus, conceden-
da erit, sed neganda minor: illud enim idem eodem
modo nunc intuetur ac iudicat: attamen & tunc, &
nunc intuetur tam natiuitatem, quam tempus, in quo
fuit, esse transacta cōparatione temporis praesentis.

Ad primum
argum.

Ad secundum negandum est antecedens. Ad
probationem dicendum, argumentum concludero
quidem, non sequi dari mutationem, non tamen non
dari vicissitudinis obumbrationem, quae non secus
fidei, naturaeque diuinae repugnat, quam mutatio,
iuxta illud Iacobi 1. *Apud quem non est transmutatio,
neque vicissitudinis obumbratio.*

Ad secundū
argum.

Obiicies nihilominus: Ad vicissitudinis obum-
brationem non satis est aduenire Deo respectum ra-
tionis: quippe cum ex tempore habuerit respectus
rationis dominij & causae, nec proinde fuerit in eo
vlla vicissitudinis obumbratio: ergo neque hoc ab-
surdum inde sequetur. Ad hoc tamen argumentum
dicendum est, inter respectus rationis, qui Deo con-
ueniunt, quosdam esse quorum ratio fundandi est
actio Dei ad extra, quae sine aliqua variatione, aut vi-
cissitudinis obumbratione in Deo, emanat ab eo in
creaturas, facta solum mutatione in creaturis ipsis,
eiusmodi sunt, respectus dominij, causae, vniti, & si-
miles, qui proinde conuenire possunt Deo ex tem-
pore

Qui respec-
tus rationis
possit adue-
nire Deo ex
tempore, &
qui non possit.

potere sine aliqua ipsius mutatione, aut vicissitudinis obumbratione. Alios vero esse, quorum ratio fundandi est operatio Dei ad intra, nempe actus volendi, & sciendi, qui sunt formaliter in ipso Deo, cuiusmodi sunt respectus, scientis ad rem scitam, & volentis ad rem volitam, de quibus loquimur. Quia ergo eiusmodi respectus aduenire non possunt ex nouo sine variatione aliqua, aut vicissitudinis obumbratione ipsismet actibus volendi, & sciendi, à quibus proficiuntur, fit, vt non sit par ratio inter respectus prioris ac posterioris generis, vt sicut illi, ita etiam hi aduenire possint Deo sine vicissitudinis obumbratione. Quare ad propositum argumentum negandum est antecedens, de respectibus, quorum ratio fundandi est operatio Dei ad intra, concedendum vero de iis, quorum ratio fundandi est operatio Dei ad extra, & neganda consequentia.

Alia obis-
tio.

Responso.

Urgebis rursus. Actus voluntatis, ac scientia diuina tales potuerunt esse ex aternitate, quales nunc essent, si Deus aliquid inciperet velle & scire de nouo: quoniam quidem illud idem potuerit velle & scire ex aternitate: ergo sicut ex aternitate potuerunt esse cum respectibus volentis, & scientis ad tale obiectum, quibus carent modò: ita poterunt modò incipere esse cum eisdem respectibus. Neganda tamen est consequentia: quoniam id esset ex aternitate sine vlla vicissitudinis obumbratione, eò quòd nullus cerneretur transitus ex non volitione, & ex non scientia eius obiecti ad volitionem, & scientiam eiusdem obiecti: in tempore autem, vt nulla ratione esse posset sine eiusmodi transitu, ita neque esse posset sine vicissitudinis obumbratione. Quid autem sit in actu volitionis, aut scientia diuina, ratione cuius fundent eiusmodi respectus rationis ad hoc volitum, & hoc scitum, libenter ab aliis discere vellem. Fortè id de numero eorum est, quæ ab humana mente in hac vita comprehendi non possunt, in patria tamen perfecte videbuntur.

ARTICVLVS XVI.

Utrum Deus de rebus habeat scientiam practi-
cam an speculatiuam.

CONCLUSIO est. Deus de se ipso habet solum scientiam speculatiuam: de aliis vero rebus partim speculatiuam, partim practi-
cam. Quæ omnia ex iis quæ diximus q. r. art. 4. notissima sunt.

QUESTIO XV.

De ideis.

QUONIAM diuina idea rationis obiectiua sunt, quibus ars, scientiaue Dei practica, res creatas molitur, atque efficit, idè cum quaestione precedente de scientia Dei hanc 15. de ideis diuinis coniungit.

ARTICVLVS I.

Quid idearum nomine intelligatur, & utrum concedende sint.

DISPUTATIO I.

IDEA, vt Ludouicus Viues in caput 287. lib. de Ciuitate Dei rectè ait, ab spectando dicitur: quoniam, qui aliquid est acturus, ideam, exemplarve, inspicere solet, quòd sibi imitandum proponit.

Ant. Etenim exemplar, quòd pictor depingendo imitatur, idea pictoris dicitur. Consentit verbum Græcum, *idea*, quòd idem atque inspicio, intelligo, vel cognosco, significat.

De ideis rerum naturalium, licet Eusebius lib. 11. *Idearum* qui de Preparatione Euangelica, cap. 1. commemoret *prim. autor.* Socratem primum dicere fuisse aggregatum: quia tamen ille nihil ea de re statuit, ad alia studia animum appulit, nullumque de ideis monumentum reliquit. ab Augustino lib. 83. questionum, q. 46. ab Aristotele, Cicerone, & aliis, Plato primus idearum autor perhibetur. Non quidem, vt Augustinus eo loco ait, quòd ante Platonem res ipsas, quas Plato ideas appellauit, alij philosophi non cognouerint, sed quòd sub eo nomine de eis non differuerint.

Quid Plato de ideis senserit, tam graues auctores sunt in vtramque partem, vt rem hanc minimè definire audeam. Augustinus q. 46. citata 7. de Ciuitate Dei cap. 28. & alibi sæpe. Seneca epistola 66. & multi alij, constanter affirmant, Platonem nomine idearum intellexisse rationes rerum præexistentes in Deo, idè cum ipso Deo, eò modo quo à præcipuis Theologis in Deo constitutæ sunt. Aristot. verò cum alibi, tum 1. Metaph. Platoni tribuit, ideas esse species quadam vniuersales earum rerum, quæ sub sensum cadunt, à materia quidem separatas, at quarum participatione singularia omnia, quæ sub sensum cadunt consistenter. Crediturque est difficile, Aristotelem in ea ipsa ciuitate, in qua Plato philosophiam docuerat, viuentibusque Platonis auditoribus, id Platoni imponere fuisse ausum. Cyrillus etiam sub finem lib. 2. aduersus Iulianum, Platonis sententiã de ideis reicit, approbatque Aristotelis impugnationes. Præterea Iustinus Martyr in oratione parænetica ad gentes affirmat, Platonem ex libris Moysis malè intellectis posuisse ideas immateriales & inuisibiles à Deo conditas, quæ principium essent rerum visibilibus, vt cælum inuisibile à Deo prius conditum, & terram inuisibilem, quibus postea produxerit cælum & terram, quæ oculis conspiciuntur. Atque de priori cælo & terra esse sermonem illis verbis Geneleos 1. *In principio creauit Deus cælum & terram: de Posteriori vero diei, terra autem erat inanis & vacua, & fiat firmamentum,* &c. Affirmat insuper Iustinus, Platonem tria posuisse principia mundi huius, qui oculis conspiciuntur, nempe Deum, materiam primam Deo coæquam, & ideas immateriales à Deo ante hunc mundum visibilem conditas. Idem innuit Clemens Alexandrinus lib. 5. Stromatum versus finem, quo loco, referes verba Platonis decimo de legibus, ita ait.

Unum quidem mundum noui barbara philosophia, qui percipitur intelligentia, alterum vero sensibilem: illum quidem archetypum, hunc vero imaginem eius, qui exemplar dicitur: & illum quidem attribuit unitati, vt qui percipitur intelligentia: hunc vero, nempe sensibilem, scenario: coniugium enim apud Pythagoreos vocatur scenario, vt qui sit gentilis numerus, & in unitate quide consistunt cælum non aspectabile, & terram sanctam, & lucem quæ percipitur intelligentia. In principio enim, inquit, fecit Deus cælum & terram: terra autè erat inuisibilis. Deinde subiungit, & dixit Deus fiat lux & facta est lux. In oru autem mundi sensibilis cælum fabricatur solidum (quòd est autem solidum, est sensibile) & terram spectabilem: & lucem quæ videtur. An non tibi hinc videtur Plato animantium ideas relinquere in mundo qui percipitur intelligentia. Hæc Clemens Alexandrinus. Idem ex eodem Clemente refert Eusebius lib. 11. de Preparatione Euangelica c. 12. Ex quibus omnibus nihil certi circa Platonis sententiam audeo definire.

Plato de
ideis quid
senserit.

Vt